

Ана Д. Павловић*

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Департман за англистику

АНАЛИЗА ГРЕШАКА ПРИ ПРЕВОЂЕЊУ ПРАВНИХ ТЕКОВИНА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Будући да је Европска унија међународна заједница која се састоји од 27 држава чланица и има 24 званична језика, многи аутори наглашавају да је превођење предуслов демократије. Са друге стране, окосница права Европске уније огледа се у правним текovinaма, које обухватају корпус правних аката ЕУ и садрже преко 190.000 страница. Дакле, како би се одређена земља придружила Европској унији, неопходно је да преведе све њене тековине, што може представљати озбиљан подухват с обзиром на различите правне културе и одлике правног језика. Самим тим, овај рад настао је као жеља да се овај сложен процес детаљно сагледа. С обзиром на то да се преводилачки процес у Србији одвија у Министарству за европске интеграције, сам корпус од 200 преводилачких страна потекао је из ове институције. На самом корпусу је, пре свега, извршена квантитативна анализа како би се дошло до најчешћих преводилачких грешака, што нас је довело до грешака условљених природом и стилем енглеског и српског правног језика. Ове стилске одлике махом се тичу употребе актива и пасива, модалних глагола и архаизама. Самим тим, даљом квалитативном анализом грешака у овом раду не указује се само на пропусте преводилаца, већ и на разлоге из којих се овакве грешке могу јавити. На крају, саме грешке се посматрају кроз призму актуелних и релевантних тумачења лингвиста, уз могуће начине за бољу стандардизацију процеса превода.

Кључне речи: анализа превода, Европска унија, европске интеграције, одлике правног језика, стандардизација правног превода, правне тековине Европске уније

1. Дефинисање превођења у оквиру Европске уније

Како бисмо разумели особености које се тичу преводилачког процеса у оквиру Европске уније, потребно је дефинисати контекст у којем се ове активности одвијају. Наиме, идеје о оснивању јединствене европске заједнице често су се јављале, али истом брзином и замирале јер су европске земље страховале да би ово могло нарушити њихов национални идентитет и интегритет (НИКС 1999:1). Међутим, зарања проузрокована Другим светским ратом ипак су подстакла настајање једне овакве организације, односно Европске заједнице за угљ и челик (НИКС 1999: 1–2). Формално, ова заједница је настала потписивањем Париског уговора 1951. године и испрва је укључивала шест чланица, а своје данашње име добила је 1992. године (DINAN 2014: 1–3). Иако првобитно махом усредсређена на стварање заједничког тржишта, Европска унија се данас бави свим битним привредним и друштвеним пи-

* pavlovic.ana96@gmail.com

тањима својих држава чланица. (GENERALNI DIREKTORAT ZA KOMUNIKACIJU 2018: 7–8).

С обзиром на то да Унија тренутно броји 27 чланица и има 24 званична језика, превођење је од кључног значаја за несметано и демократско одвијање њених активности (GENERALNI DIREKTORAT ZA KOMUNIKACIJU 2018: 3). Газола (GAZZOLA 2006: 398) даље наводи да се превођењем институцијама и грађанима омогућава да буду обавештени о активностима Уније, док се Генерални директорат за превођење (2018: 4) надовезује на ово становиште и сматра да је дужност Европске уније, као демократске заједнице, да са својим грађанима комуницира на њиховом матерњем језику.

Дакле, с обзиром на то да је Европска унија вишејезична и мултикултурна заједница, превођење у оквиру ње има своје различите особености. У најширем смислу те речи, оно се може сматрати некњижевним преводом (ЂОРЂЕВИЋ 2017: 37). Међутим, оно се ближе може дефинисати као правни превод, али се, с обзиром на различите функције које испуњава, може сврстати и у категорије политичког и дипломатског превода (SVOBODA, BIL i dr. 2017: 31). Ипак, углавном се сматра превођењем за потребе институција ЕУ (SVOBODA, BIL i dr. 2017: 31). С тим у вези, велики део превођења за потребе ЕУ тиче се правних тековина, које се дефинишу као „корпус правних аката ЕУ и обухватају примарно и секундарно законодавство ЕУ, као и пресуде Суда правде Европске уније” (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019a: 5). Дакле, пре него што одређена држава приступи Европској унији, потребно је да преведе и усвоји све њене правне тековине, што може представљати посебан подухват, с обзиром на то да се оне тренутно састоје од 190.000 страница, са нових 3000-5000 страница сваке године (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019b: 5).

2. Дефинисање квалитета превода

С обзиром да то да се превођење правних тековина тиче превођења самог правног језика, значајно је нагласити да се он махом дефинише као језик који се односи на право и правне процесе, односно врста регистра која се користи у правне сврхе (ЋАО 2007: 10). Међутим, за правне језике везује се и одређена правна култура, која се дефинише као стабилан образац који диктира деловање актера укључених у правни процес (БАЈЧИЋ 2018: 9; NELKEN 2004: 1). Овај образац тиче се не само институционализованих правила, већ и саме формулације различитих докумената, чиме се условљава употреба одређених језичких средстава (NELKEN 2004: 2). У том контексту, многи аутори сматрају да садржина правног акта није важнија од језичке структуре јер од ње умногоме зависи правно тумачење (ЋОРИЋ 2017: 1557).

Самим тим, дефинисање стандарда и карактеристика који сачињавају квалитетан превод није једноставан задатак. Различити аутори тако долазе до различитих дефиниција, од којих се према једној за квалитетан превод сматра онај у којем је порука изворног текста сасвим пренесена у језику циљу, укључујући све конотације, денотације и стил, уз поштовање свих граматичких правила (КОБИ, FILDS i dr. 2014: 416–417). Поред тога, ова дефиниција наводи да квалитетан превод мора поштовати и културолошке норме језика циља (КОБИ, FILDS i dr. 2014: 417). Слично томе, једна

од могућих дефиниција јесте и да је квалитетан превод онај који одговара устаље-ним жанровским стандардима, што би у случају правних тековина били стандарди правног текста (BIL 2014).

Ипак, с обзиром на број дефиниција, може се закључити да квалитет превода није бинарна категорија, већ скаларан и динамичан концепт (SVOBODA, BIL i dr. 2017: 33). Самим тим, квалитет превода може зависити од степена адекватности с обзиром на функцију коју испуњава (SVOBODA, BIL i dr. 2017: 34). Овакво схватање квалитета превода донекле са поклапа са Најдиним (NIDA, VARD 1986) појмом функционалне еквивалентности. Оваква еквивалентност подразумева да циљна публика и оригинал и превод схвата и интерпретира на исти начин, што је изузетно важно, с обзиром на то да правни превод често има нормативну функцију (KOLTHARD, DŽONSON 2010: 80). Наиме, будући да превод правних тековина има исту правну снагу као и документ на изворном језику, тј. сматра се оригиналним правним актом и као такав се примењује и тумачи, може се закључити да квалитет превода зависи и од познавања датих норми правног језика (AMON 2006: 321), са чиме се Шарчевић (1997: 18) слаже.

Имајући у виду број фактора који диктирају квалитет превода, поставља се питање какви се стандарди дефинишу за потребе саме Уније. У том контексту, Генерални директорат за превођење (2015а: 5) сматра да је квалитет превода правних тековина од кључне важности због хармонизације правних оквира Европске уније и њених држава чланица. Поред тога, Европска комисија (2016) наводи да један законодавни акт мора да буде прецизан, једноставан и разумљив, како би се олакшало тумачење и подстакла једнозначност. Дакле, губитком једнозначности у преводу оставио би се простор за погрешно тумачење правних тековина, чиме би оне изгубиле свој правни основ (STRANDVIK 2013: 2). Поред тога, Генерални директорат за превођење (2015b: 8) даље наглашава да превод мора да буде тачан, доследан и јасан. Директорат (2015b: 8–9) ово детаљније разлаже наводећи да превод мора да задржи све делове оригинала (без уметања или брисања информација), да се правилно позива на одговарајуће правне акте, има одговарајућу и доследну терминологију, користи адекватан регистар и текстуалне конвенције, као и да буде без граматичких, словних или грешака у формирању.

3. Превођење правних тековина у Србији

У Србији се овај преводилачки процес одвија у оквиру Сектора за превођење Министарства за европске интеграције кроз неколико кључних корака. Пре свега, само превођење одвија се уз помоћ спољних сарадника, односно преводилачких агенција које учествују у јавним тендерима (SVOBODA, BIL i dr. 2017: 46). Након тога, ове агенције бирају своје преводиоце за које сматрају да имају најрелевантније искуство да учествују у даљем процесу провере, односно пробном превођењу одређеног броја страница правних тековина (SVOBODA, BIL i dr. 2017: 46). Уколико преводи, које анализирају лингвисти и правници запослени у оквиру Министарства за европске интеграције, задовоље критеријуме наведене у претходном одељку, дата агенција постаје део преводилачког процеса. Након тога, на агенцијама је да изврше прераспodelу посла и одреде оптималне рокове.

Када се преводи одређених аката заврше, они пролазе кроз контролу квалитета превода и неколико фаза редактуре – стручну, правнотехничку и језичку (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019b: 5). Ови нивои контроле старају се о томе да сваки превод прати одговарајућу стручну терминологију, усклађеност са стандардима српског правног језика, као и поштовање норми стандардног српског језика. Поред запослених у Министарству за европске интеграције, у овом процесу учествују и Републички секретаријат за законодавство, ресорна министарства и остали органи државне управе (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019b: 6).

Како би се овај процес стандардизовао, Министарство за европске интеграције издало је *Језичке смернице за припрему верзије правних тековина Европске уније на српском језику* (2019а), *Приручник за превођење правних аката Европске уније* (2019b), као и *Упутства за контролу квалитета превода правних тековина ЕУ* (2019c). Сва ова издања ослањају се на релевантне публикације Европске комисије, али и смернице које су остале државе чланице сачиниле за потребе својих преводилаца. Поред тога, у изради ових издања учествовали су и стручни спољни сарадници, махом лингвисти и правници, као и Генерални секретаријат Владе Републике Словеније (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019a: 5).

4. Методологија рада

Међутим, и поред свих настојања да се процес превођења правних тековина стандардизује, грешке се неминовно дешавају. У општем смислу, грешке се могу дефинисати као нееквивалентност између изворног текста и превода (GAMBIJER, VAN DORSLAJER 2010: 386). Дакле, ако у обзир узмемо функционалну еквивалентност, можемо рећи да грешке онемогућавају циљној публици да превод схвате на исти начин као и изворни текст (GAMBIJER, VAN DORSLAJER 2010: 387). Ипак, постоје различите врсте преводних грешака које се могу класификовати на различите начине. Једну од таквих категоризација представила је Норд (1997: 75), која сматра да преводне грешке могу бити прагматичке, културолошке, лингвистике и условљене врстом текста. Са друге стране, Министарство за европске интеграције (2019b: 32) грешке разврстава у материјалне, термилошке, граматичке, стилске, правописне и словне грешке. С тим у вези, овај рад настао је као жеља да се ове грешке ближе опишу и анализирају. Сам корпус прикупљен је током рада у сектору за контролу квалитета превода у оквиру Министарства за европске интеграције током 2020. и 2021. године. Корпус се састоји од 200 страница аутентичних превода са енглеског на српски језик, односно 300.000 карактера. Због аутентичнијег узорка, коришћени су преводи различитих преводилаца, њих укупно седам, али и различите области самих правних тековина.

Будући да је сектор за контролу квалитета превода први степен провере, пре даље стручне, правнотехничке и језичке редактуре, на запосленима овог сектора је да утврде да ли дати преводи одговарају стандардима о којима је било речи у претходним одељцима, пратећи све релевантне публикације. Током рада, уочене преводне грешке се оцењују, али је битно назначити да не носи свака грешка исту тежину. Наиме, највећу тежину имају тзв. материјалне грешке, односно сасвим по-

грешно преведен смисао, што носи пет негативних поена. Најмање негативних поена са собом носе словне грешке, односно један негативан поен. Дакле, током прелиминарне контроле квалитета ових превода, свака грешка је забележена у засебном документу, а потом разврстана.

Том приликом, укупан број грешака износио је 531. Од тога, 134 биле су словне грешке, док је 115 потпало под категорију стилских грешака. Од осталих грешака, 108 било је граматичке природе, 68 термилошке, 60 правописне, а 46 материјалне. Дакле, број грешака по преводилачкој страници кретао се од једне од четири. Иако су словне грешке, односно грешке у куцању, биле најчесталије, за њих се не може рећи да су условљене природом превођења за потребе Европске уније (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019a: 32).

Са друге стране, стилске грешке, које су биле на другом месту по својој бројности, махом су условљене нормама српског правног језика (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019c: 12). Овакве грешке се, према Нординој (1997) категоризацији, могу уврстити и у културолошке и грешке условљене врстом текста, с обзиром на то да оне махом представљају непоштовање правних норми и правне културе. Министарство за европске интеграције (2019a: 32–35; 2019c: 17) дефинише и најчешће примере ових стилских грешака који се тичу пасивних конструкција, модалних глагола, номинализације, архаизама, структуре акта, као и везничких спојева. Иако се превод пасивних конструкција и модалних глагола може сврстати и у домен граматичких грешака, за потребе овог рада уврштене су у стилске грешке с обзиром на то да се њиховим неправилним преводом нарушава стил правног језика. Дакле, током даљег тумачења грешака овакве природе, највећи број њих тицао се управо пасивних конструкција (43 јављања), модалних глагола (24 јављања) и архаизама (13 јављања).

4.1. Циљ рада

У овом раду биће анализирани грешке које нарушавају стил правног језика, и то оне које се односе на употребу пасива, модалних глагола и архаизама. Ове врсте грешака одабране су не само због своје учесталости, већ и због онога шта нам њихово тумачење може открити о српском и енглеском правном језику. Наиме саме грешке могу бити условљене великим бројем фактора, од којих одређени аутори издвајају високо формализовану природу правног језика и правних норми (STANOJEVIĆ 2011), док други налажу да већина оваквих грешака настаје због недовољно стандардизованих смерница и преводилачких обука (BAJČIĆ, DOBRIĆ-BASANAŽE 2016). У том контексту, свака грешка биће разложена и упоређена са исправним преводним решењем, уз коришћење релевантних публикација Министарства за европске интеграције и језичке платформе, Евронима. Поред тога, овакве грешке биће анализирани и из угла тренутних лингвистичких тенденција, чиме ће се тумачити и њихова (не)оправданост, као и могућа решења за побољшање процеса превођења правних тековина.

5. Употреба пасивних конструкција у српском и енглеском правном језику

С обзиром на учесталост преводних грешака које се тичу употребе пасивних конструкција, потребно је, пре свега, обратити пажњу на врсте и облике пасива који се јављају у енглеском и српском језику. Пасив се и у српском и у енглеском углавном посматра као опозиција активу, док се у српском издвајају партиципски (Ухваћени су у лажи) и рефлексивни пасив (Кућа се гради) (STANOJČIĆ, POPOVIĆ 2011: 266–277). Код партиципског пасива, вршилац радње исказан је агентивном одредбом, која углавном подразумева конструкцију од (стране) + именицу у генитиву (STANOJČIĆ, POPOVIĆ 2011: 277). Коришћење рефлексивног пасива, са друге стране, подразумева деагентализовану реченицу (STANOJČIĆ, POPOVIĆ 2011: 278).

У енглеском језика постоји нешто другачија подела, те се могу разликовати кратки пасиви (без израженог агенса) и дугачки пасиви (са израженим агенсом) (ERIC-BUKARICA 2018: 157). Поред тога, присутни су и прави тј. централни пасиви који се могу трансформисати у активне реченице, али и полупасиви, који се могу понашати и као глаголи и као придеви (*I was shocked by her behaviour. = Her behaviour shocked me*) (KVERK, GRINBAUM i dr. 1985: 167–171). На крају, енглески језик поседује и псеудо-пасиве, који такође могу имати придевску компоненту, али због своје структуре не могу изражавати агенс (*The problem is complicated*) (KVERK, GRINBAUM i dr. 1985: 169).

Поред различитих врста пасива, поставља се питање у којој мери и када се овакве конструкције користе, као и који би били преводни еквивалентни у српском и енглеском језику. У том контексту, Министарство за европске интеграције (2019а: 32) наводи да дугачак пасив у енглеском језику (који се гради употребом *by* + агенс конструкције) треба преводити активном реченицом како би се избегла конструкција *од стране*. Уколико се дата пасивна реченица не може трансформисати у активну, а да то не изискује промену великог броја реченичних конституената, прихватљиво је исказати агенс употребом наведене конструкције. Дакле, ова препорука Министарства за европске интеграције за циљ има да спречи усложњавање реченичне структуре, с обзиром на настојања Европске комисије (2016) да обезбеди једнозначно и поједностављено правно тумачење. Самим тим, постоје оправдане употребе партиципског пасива са исказаним агенсом. Међутим, у наставку следе примери неоправдане употребе, са исправним преводним решењима:

Изворни текст на енглеском: *Specific conditions associated to some of the eligibility and priority criteria should be laid down in order to establish a level playing field for their implementation and to avoid the circumvention of the system of authorisations by producers being granted authorisations.*

Превод пре измена: Треба утврдити посебне услове повезане са неким критеријумима прихватљивости и приоритета како би се успоставили једнаки услови за њихово спровођење и избегло заобилажење система одобрења **од стране произвођача којима се одобрења дају**.

Превод након измена: Треба утврдити посебне услове повезане са неким критеријумима прихватљивости и приоритета како би се успоставили једнаки услови за њихово спровођење **и избегло да произвођачи којима се одобрења дају зао-**

билазе систем одобрења.

Изворни текст на енглеском: The Union shall act only within the limits of the competences conferred upon it **by the Member States** in the Treaties to attain the objectives set out therein.

Превод пре измена: Унија делује само у границама надлежности које су јој Уговорима поверене **од стране држава чланица** ради остваривања циљева утврђених у њима.

Превод након измена: Унија делује само у границама надлежности које су јој Уговорима **повериле државе чланице** ради остваривања циљева утврђених у њима.

Оваква грешка неће сасвим спречити правнике или грађане да разумеју суштину реченице, али може допринети отежаном тумачењу, посебно када се ради о великом броју страна. У прилог томе иде и чињеница да и остали словенски језици (бугарски, словеначки, словачки, хрватски) овакве ситуације решавају на исти начин као и српски језик, тј. употребом активне реченице (EUR–Lex). Поред тога, овакве тенденције поклапају се са језичким тумачењима лингвиста. Наиме, одређени аутори (ZVEKIĆ-DUŠANOVIĆ, REDLI 2019: 125; TANASIĆ 2014: 11) закључују да је српски језик и даље језик активног устројства, тј. преферира употребу активних конструкција онда када је то могуће. Дакле, овакве тенденције су у складу са смерницама Министарства за европске интеграције и указују на преводилачку грешку (2019а: 32).

Међутим, с обзиром на то да су пасивне конструкције једна од проминентних карактеристика језика права не би ли се агенс „гурнуо у мрак“ (KLIKOVAC 2008: 24), важно је анализирати ову грешку кроз призму релевантних језичких разматрања. Наиме, у лингвистици се јављају две струје – они који нуде оправдања за учесталу употребу пасивних конструкција, као и они који се не слажу са оваквим језичким устројством. Колман (COLEMAN: 1997: 193) признаје да се пасивне конструкције обилно користе у правне сврхе, али да је то неопходно с обзиром на природу правних активности. Како он даље наводи, употребом пасива се постиже комуникација у којој је фокус на радњи, а не на актерима, чиме се избегава употреба личних заменица и личног обраћања. Међутим, не слажу се сви са овим тврдњама.

Станојевић (2011) има сасвим супротно виђење и сматра да језик права треба реформисати, а како би се реченице поједноставиле, и самим тим омогућило лакше тумачење правних аката, потребно је повећати фреквентност личних заменица и активних реченица. Ријера (RIERA 2015: 150) даље тврди да пасивне реченице „гуше“ и оптерећују текст када се користе у великој мери, те и да је неопходно пасивне реченице заменити њиховим активним парњацима када год је то могуће. Самим тим, можемо закључити да су препоруке Министарства за европске интеграције у овом смислу оправдане, тј. њима се тежи не само олакшавању преводилачког процеса, већ и поједностављењу правног језика. Самим тим, иако приложена преводна грешка делује минорно, она би могла отежати даље разумевање и примену правног акта када се потенцијално усвоји. У том смислу, могло би се претпоставити да су наведене грешке настале због генерализације правила да се конструкција *од стране*

може искористити под одређеним околностима. Међутим, будући да се реченична структура није неоправдано усложнила или продужила употребом актива, овакав превод пасива није био оправдан.

6. Улога модалних глагола

Модалност се различито изражава у зависности од језика, а може се дефинисати као говорников став или његове претпоставке о одређеној ситуацији (KVERK, GRINBAUM i dr. 1985: 219). Иако се модални глаголи углавном везују за говорниково мишљење, они по својој природи нису ни субјективни ни објективни (RADONJIĆ 2017: 25). У енглеском се модални глаголи могу сматрати подврстом помоћних глагола, а могу имати и различиту јачину, тј. изражавати епистемичку и дионтичку модалност (NJUTS 2001: 21). Епистемичка модалност односи се на могућност, док се дионтичка модалност тиче нужности односно одређене обавезе (NJUTS 2001: 21–22). За разлику од енглеског, у српском језику се модалност не изражава на истоветан начин. Глаголи модалне употребе у српском језику не могу се тумачити на исти начин због тога што они не поседују иста морфо-синтаксичка својства (TRBOJEVIĆ-MILOŠEVIĆ 2004: 155).

Наиме, категорија модалних глагола је у енглеском језику релативно затворена и устаљена и састоји се од 12 глагола: (*must, may/might, can/could, will/would, shall/should, ought to, dare i need*) (JANIĆ, STAMENKOVIĆ 2016: 130–131). Ситуација у српском језику је нешто другачија јер није сасвим дефинисано који глаголи могу имати модалну функцију, с обзиром на то да се они махом посматрају као правилни глаголи који уз себе траже допуну у виду инфинитива или да-конструкције (ERIĆ-BUKARICA 2020: 76). Одређени аутори (TRBOJEVIĆ-MILOŠEVIĆ 2004: 179) наводе ових седам глагола као модалне глаголе у српском језику: морати, моћи, смети, требати, хтети, умети и ваљати. Дакле, превођење модалних глагола са енглеског на српски језик разликује се од ситуације до ситуације, те сваки глагол треба посматрати појединачно.

Имајући то у виду, један од глагола који се најчешће користи у енглеском правном језику је глагол *shall*. Наиме, Ерић-Букарица (2020: 80) је на узорку од 14.000 речи из Конвенције о правима детета уочила да се модални глагол *shall* јавио 76 пута од укупно 126 јављања свих модалних глагола. У свакодневним ситуацијама, за разлику од правног контекста, глагол *shall* се ретко користи и њиме се углавном означава будућност у првом лицу једнине и множине (KRAPIVKINA 2010: 308). Међутим, у правним текстовима се махом користи у трећем лицу једнине и множине, а њиме се може упућивати не само на будућу временску одредницу, већ и нужност и сугестију (RADONJIĆ 2017: 54). Императив се у правном енглеском веома ретко употребљава, те се модални глагол *must* избегава, а *shall* испуњава његову функцију (MATULEVSKA 2017: 77). Дакле, с обзиром на то да овај глагол може имати различите временске одреднице и модално значење, његово превођење може представљати посебан изазов (GARNER 1995: 938).

За глагол *shall* се не могу поставити јасно дефинисана правила, али се на српски језик у великом броју случајева преводи презентом. Ово је због тога што се у највећем броју случајева овим модалним глаголом изражава неки захтев или пре-

длог за које се подразумева да ступају на снагу даном објављивања одређеног правног акта (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019b: 40). Самим тим, не упућује се на посебан временски тренутак, а презент се користи као неутрално средство изражавања.

Међутим, у ретким ситуацијама се овим модалним глаголом заиста означава будућност. Тада се углавном у контексту упућује на неки будући датум или годину када треба почети са примењивањем одређених одредаба, те је стога неопходно превести га футуром. Ситуација се даље компликује када се за глагол *shall* сматра да има исто значење као *is required to*, када се преводи глаголом морати. Тада се ово не сматра само захтевом, већ правном обавезом која, као таква, има већу правну јачину (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019b: 40):

The applicant **shall meet** the criteria given in paragraph 1, concerning independence, objectivity and procedures.

Подносилац захтева **мора испунити** критеријуме из става 1. који се односе на независност, објективност и поступке (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019: 40).

Имајући у виду да се *shall* практично може понашати као *may*, *must*, *will* или глагол *to be* у презенту, преводиоци стално морају да доносе важне одлуке (STRANDVIK 2003). Уколико преводилац донесе погрешну одлуку, то може значајно утицати на тумачење правног акта и његову будућу примену. На пример:

Изворни текст на енглеском: The Union **shall offer** its citizens an area of freedom, security and justice without internal frontiers, in which the free movement of persons is ensured in conjunction with appropriate measures with respect to external border controls, asylum, immigration and the prevention and combating of crime.

Превод пре измена: Унија **ће** својим грађанима **пружити** простор слободе, безбедности и правде без унутрашњих граница, у којем је обезбеђено слободно кретање лица заједно са одговарајућим мерама које се односе на контролу спољних граница, азил, имиграцију, као и превенцију и борбу против криминала.

Превод након измена: Унија својим грађанима **пружа** простор слободе, безбедности и правде без унутрашњих граница, у којем је обезбеђено слободно кретање лица заједно са одговарајућим мерама које се односе на контролу спољних граница, азил, имиграцију, као и превенцију и борбу против криминала.

Изворни текст на енглеском: He **shall ensure** that the views of the European Parliament are duly taken into consideration.

Превод пре измена: Он **ће се постарати** о томе да се ставови Европског парламента узму у разматрање на одговарајући начин.

Превод након измена: Он **се стара** о томе да се ставови Европског парламента узму у разматрање на одговарајући начин.

У овом случају, преводилац је донео одлуку да се ради о одређеним будућим захтевима. Међутим, наведени правни акти својом структуром не упућују на будуће догађаје, нити се њима указује на неки одређени датум када би требало почети са извршавањем ових одредаба. Ипак, неки аутори не сматрају овакве грешке изненађујућим с обзиром на вишезначност глагола *shall*. Наиме, одређене лингвистичке

анализе наводе да је глагол *shall* потребно у потпуности избацити из употребе у правном контексту и заменити га другим модалним глаголима чија је улога јаснија и омогућава лакше тумачење (KUPER 2011: 54).

Да се без овог глагола може доказано је на примеру Аустралије која га је избацила из употребе током осамдесетих година прошлог века и заменила другим глаголима чије значење није толико збуњујуће („fuzzy”) (VAGNER, KAĆIJAGIDI 2006: 238). Ипак, до оваквих промена није дошло у оквиру Европске уније с обзиром на то да она и даље гради своју правну културу, те тако инсистира на традиционалним употребама енглеског правног језика (VAGNER, KAĆIJAGIDI 2006: 238). Дакле, с обзиром на превласт правне традиције, на шта посебно указује следеће поглавље, јасно је да треба бити посебно пажљив са глаголом *shall* како се не би променио смисао реченице и самим тим нарушило будуће правно тумачење.

7. Употреба архаизама у енглеском и српском језику

Будући да се правни језик ослања на правну културу и традицију одређене земље, присуство архаизама, од којих су многи преузети из латинског језика, није претерано изненађујуће (TAM 1997: 92). У том контексту, енглески правни језик обилује речима преузетим из латинског које се у свом изворном облику користе и данас (нпр. *flagrante delicto, sine die, prima facie*) (FENG 2012: 32). Међутим, овакве фразе представљају мањи проблем при превођењу с обзиром на то да је латински значајно утицао на различите научне области широм Европе, па тако и на право (TAM 1997: 91).

Са друге стране, архаизми који потичу из енглеског морају се додатно прилагођавати другим језицима, посебно с обзиром на то да велики број њих потиче из периода староенглеског и средњоенглеског (KRISTAL, DEJVI 1969: 207). Кристал и Дејви (1969: 207) даље наводе да се ови архаизми углавном састоје од предлошке партикуле и предлога, од којих се најчесталије категорије граде коришћењем партикула *there (thereupon, therewith), here (hereof, hereupon), where (whereof, whereupon)*. Овакви изрази нису заобишли ни право Европске уније, те се веома често могу срести и у примарном и секундарном законодавству (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019c: 16).

Међутим, један од архаизама који може представљати преводилачки изазов јер његов превод умногоме зависи од самог контекста и правног акта, јесте израз *thereof* (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019c: 17). У својој стандардној употреби, користи се за означавање нечег претходно споменутог у реченици. На пример, реченица „illicit trafficking in protected fauna and flora species or parts **thereof**” биће преведена као „недозвољена трговина заштићеним врстама фауне и флоре или **њиховим** деловима” (EVRONIM). Међутим, ситуација се знатно компликује када се изразом *thereof* упућује на део неког правног акта. Наиме, уколико се овај израз у уводном делу правног акта односи на документе који су део примарног законодавство, онда се не преводи. На пример: „Having regard to the Treaty ..., [and in particular Article(s) ... thereof,]” постаће „Имајући у виду Уговор ..., [а нарочито члан/чл.]” (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019b: 10–11).

Према Приручнику за превођење правних аката Европске уније (2019b: 8)

у примарно законодавство спадају оснивачки уговори, њихове измене, протоколи и декларације који се прилажу уз оснивачке уговоре, као и уговори о приступању. Као такви, сматрају се највишим законодавним актима на којима почива читаво право Европске уније, те се очекује да се секундарни правни акти позивају искључиво на њих у својим уводним деловима. Дакле, уколико би се израз *thereof* превео у овом случају, разумевање текста би могло бити отежано услед нарушене формализоване структуре српског правног језика (MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019c: 35). Међутим, исто се може рећи и за обрнуте ситуације, тј. изостављање израза *thereof* ван уводних делова и онда када се не позива на примарно законодавство. На пример:

Изворни текст на енглеском: Title I of the Statute and Article 64 **thereof** shall in any case apply to the specialised courts.

Превод пре измена: Наслов I Статута и члан 64. се у сваком случају примењују на специјализоване судове.

Превод након измена: Наслов I Статута и члан 64. **тог статута** се у сваком случају примењују на специјализоване судове.

Изворни текст на енглеском: the Authority submitted a reasoned opinion in accordance with Article 12(2) of Regulation (EC) No 396/2005 in conjunction with Article 12(1) **thereof**.

Превод пре измена: Агенција је дала образложено мишљење у складу са чланом 12. став 2. Уредбе (ЕЗ) број 396/2005 заједно са чланом 12. став 1.

Превод након измена: Агенција је дала образложено мишљење у складу са чланом 12. став 2. Уредбе (ЕЗ) број 396/2005 заједно са чланом 12. став 1. **те уредбе**.

С обзиром на то да је потребно предупредити могућност погрешног тумачења, израз *thereof* је требало превести и њиме нагласити на шта се члан 64. односи, као и којој уредби наведени став и члан припадају. Иако би читалац из контекста могао да протумачи како се ови чланови односе на правна документа наведена у истој реченици, овакве грешке могле би утицати на једнозначност и нормативност коју правни језик захтева (VASIĆ, STANKOVIĆ 2018:37). Поред тога, уколико читалац ипак погрешно протумачи ове реченице, то би могло имати далекосежне последице при тумачењу. Слично грешкама које су настале при преводу пасива, може се претпоставити да су преводиоци начинили грешку због генерализације правила према којем се израз *thereof* не преводи у одређеним случајевима.

8. Закључак

Грешке представљене у овом раду нарушавају стил правног језика, те се самим тим може рећи да су супротстављене и устаљеним нормама српске правне културе (ŠARČEVIĆ 1997). Дакле, јасно је да се не могу сматрати минорним грешкама, те и да их је потребно предупредити, посебно с обзиром на то да су по својој бројности одмах иза словних грешака. Ипак, мање је јасан разлог из којих овакве врсте грешака настају, посебно ако узмемо у обзир да одређени стручњаци сматрају како оне могу бити условљене и самом високо формализованом и ригидном природом

правног језика, али и мањком подршке и стандардизације преводилачког процеса. Међутим, иако је јасно да различите правне норме и културе утичу на комплексност преводилачког процеса, многи аутори (BAJČIĆ, DOBRIĆ-BASANAŽE 2016; HU, ČENG 2016) управо скрећу пажњу на то да немају све државе чланице и земље кандидаткиње исте ресурсе и степен стандардизације када се ради о превођењу за потребе Европске уније. Наиме, Свобода, Бил и др. (2017: 79) наводе да „већи” језици у оквиру ЕУ, попут француског и немачког, имају већи број преводилачких приручника и алата од других језика. Самим тим, можемо говорити и о различитим нивоима стандардизације, што може утицати на сам квалитет превода.

Поред тога, уколико погледамо како се превођење одвија у оквиру самог Генералног директората за превођење Европске уније, видећемо да се велики део превода шаље спољним сарадницима како би процес био ефикаснији и како би се уштедела средства (SVOBODA, BIL i dr. 2017: 128). Иако је неопходно да потенцијални преводиоци имају релевантно образовање и искуство у области превођења, након што прођу неколико кругова провере знања, не нуди им се опсежна даља обука. Дакле, иако преводиоци могу имати релевантно знање, грешке могу настати као последица недовољног разумевања специфичних норми Европске уније. Самим тим, грешака би било мање уколико би преводиоци не само пролазили кроз одређене провере, већ и кроз периоде обуке, што би омогућило да се одаберу само они преводиоци који покажу највиши степен разумевања свих појединости превођења Европске уније

Будући да квалитет превода није бинарна категорија, како је већ представљено у овом раду, Европска унија и са њом повезане институције морале би да пруже бољу подршку својим преводиоцима, од којих зависи сам квалитет превода (HORBAČAUSKIJE, KASPERAVIČIJE i dr. 2017: 145). Дакле, с обзиром на то да преводиоци диктирају сам квалитет превода, потребно их је додатно укључити у сам процес дефинисања стандарда и смерница. С обзиром на то да су у ове процесе махом укључени само они преводиоци који су директно запослени у институцијама Европске уније, укључивање спољних преводилаца могло би помоћи да се овакве грешке предупреду. Поред тога, за грешке представљене у овом раду, требало би пружити детаљније примере у оквиру приручника и смерница, с обзиром на то њихово превођење зависи од великог броја фактора и различитог контекста. На тај начин би се спречило да преводиоци генерализују одређена правила и примењују их и у неоправданим ситуацијама, што би побољшало квалитет превода и убрзало процес стандардизације.

Цитирана литература

- AMON 2006: AMMON, Ulrich. „Language conflicts in the European Union: On Finding a Politically Acceptable and Practicable Solution for EU Institutions that Satisfies Diverging Interests”. *International Journal of Applied Linguistics*, knj. 16, sv. 3 (2006): str. 319–338. <https://doi.org/10.1111/j.1473-4192.2006.00121.x>
- BAJČIĆ 2018: BAJČIĆ, Martina. „The Role of EU Legal English in Shaping EU Legal Culture”. *International Journal of Language & Law*, knj. 7 (2018): str. 8–24. <https://doi.org/10.14762/jll.2018.008>

- BAJČIĆ, DOBRIĆ-BASANAŽE 2016: BAJČIĆ, Martina i Katja DOBRIĆ-BASANAŽE. *Towards the Professionalization of Legal Translators and Court Interpreters in the EU*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 2016.
- BIL 2014: BIEL, Łucja. *Lost in the Eurofog: the Textual Fit of Translated Law*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 2014.
- ČAO 2007: CHAO, Deborah. *Translating Law*. Bristol: Multilingual Matters, 2007.
- ĆORIĆ 2017: ĆORIĆ, Dragana. „Značaj jezika za pravo”. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, knj. 51, sv. 4 (2017): str. 1573–1587. [orig.] БОРИЋ, Драгана. „Значај језика за право”. *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, књ. 51, св. 4 (2017): стр. 1573–1587. <https://doi.org/10.5937/zrpfns51-16431>
- DINAN 2014: DINAN, Desmond. *Europe Recast: A History of European Union*. Boulder: Lynne Rienner Publishers, 2014.
- ĐORĐEVIĆ 2017: ĐORĐEVIĆ, Jasmina. „Translation Techniques Revisited: The Applicability of Existing Solutions in Non-Literary Translation”. *FACTA UNIVERSITATIS Series: Linguistics and Literature*, knj. 50, sv. 1 (2017): str. 35–47. <https://doi.org/10.22190/FULL1702035D>
- ERIĆ-BUKARICA 2018: ERIĆ-BUKARICA, Aleksandra. „Pasivne konstrukcije u pravnim tekstovima na engleskom jeziku i njihovi prevodni ekvivalenti u srpskom jeziku”. *Prilozi proučavanju jezika*, knj. 49 (2018): str. 153–170. [orig.] ЕРИЋ-БУКАРИЦА, Александра. „Пасивне конструкције у правним текстовима на енглеском језику и њихови преводни еквиваленти у српском језику”. *Прилози проучавању језика*, књ. 49 (2018): стр. 153–170. <https://doi.org/10.19090/ppj.2018.49.153-170>
- ERIĆ-BUKARICA 2020: ERIĆ-BUKARICA, Aleksandra. „Upotreba modalnih glagola u pravnim tekstovima na engleskom i njihovi srpski ekvivalenti”. *Zbornik za jezike i književnosti Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, knj. 9, sv. 9 (2020): str. 73–96. <https://doi.org/10.19090/zjik.2020.10>
- EVROPSKA KOMISIJA 2016: EVROPSKA KOMISIJA. *Joint Practical Guide of the European Parliament, the Council and the Commission for Persons Involved in the Drafting of European Union Legislation*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. <https://doi.org/10.2880/89965>
- EVROPSKA UNIJA. *EU Law – EUR-Lex*. <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>
- FENG 2012: FENG, Zhansheng. „On the Stylistic Features of Legal English”. *World Journal of English Language*, knj. 2, sv. 2 (2012): str. 29–35. <https://doi.org/10.5430/wjel.v2n2p29>
- GAMBIJER, VAN DORSLAJER 2010: GAMBIER, Yves i Luc Van DOORSLAER (ur.), *Handbook of Translation Studies: Volume 1*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2010.
- GARNER 1995: GARNER, Bryan. *A Dictionary of Modern Legal Usage*. New York: Oxford University Press, 1995.
- GAZOLA 2006: GAZZOLA, Michele. „Managing Multilingualism in the European Union: Language Policy Evaluation for the European Parliament”. *Language Policy*, knj. 5, sv. 4 (2006): str. 395–419. <https://doi.org/10.1007/s10993-006-9032-5>
- GENERALNI DIREKTORAT ZA KOMUNIKACIJU EVROPSKE KOMISIJE 2018: GENERALNI DIREKTORAT ZA KOMUNIKACIJU EVROPSKE KOMISIJE. *The European Union: What it is and What it Does*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018.
- GENERALNI DIREKTORAT ZA PREVOĐENJE 2015a: GENERALNI DIREKTORAT ZA PREVOĐENJE. *Translation Quality Guidelines*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015a.
- GENERALNI DIREKTORAT ZA PREVOĐENJE 2015b: GENERALNI DIREKTORAT ZA PRE-

- VOĐENJE. *Tender Specifications: OMNIBUS-15. Translation of European Union Documents*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2015b.
- GENERALNI DIREKTORAT ZA PREVOĐENJE EVROPSKE KOMISIJE 2018: GENERALNI DIREKTORAT ZA PREVOĐENJE EVROPSKE KOMISIJE. *Interpreting and Translating for Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018.
- HIKS 1999: HIX, Simon. *The Political System of the European Union*. Hampshire: Palgrave, 1999.
- HORBAČAUSKIJEN, KASPERAVIČIJEN i dr. 2017: HORBAČAUSKIENE, Jolita, Ramune KASPERAVIČIENE i dr. „Translator Training vs Employers’ Expectations”. *Journal of Language and Cultural Education*, knj. 5, sv. 1 (2017): str. 145–159.
- HU, ČENG 2016: HU, Pi-Chan i Le CHENG. „A Study of Legal Translation From the Perspective of Error Analysis”. *International Journal of Legal Discourse*, knj. 1, sv. 1 (2016): str. 235–252. <https://doi.org/10.1515/ijld-2016-0007>
- JANIĆ, STAMENKOVIĆ 2016: JANIĆ, Aleksandra i Dušan STAMENKOVIĆ. „Modalni glagoli must, should, can / morati, trebati, moći u engleskom i srpskom jeziku: opšte karakteristike i izazovi pri prevođenju”. *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, knj. 59, sv. 2 (2016): str. 129–150.
- KLIKOVAC 2008: KLIKOVAC, Duška. *Jezik i moć: ogledi iz sociolingvistike i stilistike*. Beograd: Krug, 2008. [orig.] КЛИКОВАЦ, Душка. *Језик и моћ: огледи из социоллингвистике и стилитике*. Београд: Круг, 2008.
- KOBI, FILDS i dr. 2014: KOBY, Geoffrey, Paul FIELDS i dr. „Defining Translation Quality”. *Revista Tradumàtica*, knj. 12 (2014): str. 413–420.
- KOLMAN 1997: COLEMAN, Brady. „In Defense of the Passive Voice in Legal Writing”. *J. Technical Writing and Communication*, knj. 27, sv. 2 (1997): str. 191–203. <https://doi.org/10.2190/HN2D-AVL9-7XK4-EVVC>
- KOLTHARD, DŽONSON 2010: COULTHARD, Malcom i Alison JOHNSON (ur.), *The Routledge Handbook of Forensic Linguistics*. New York: Routledge, 2010.
- KRAPIVKINA 2017: KRAPIVKINA, Olga. „Semantics of the Verb Shall in Legal Discourse”. *Jezičkoslovlje*, knj. 18, sv. 2 (2017): str. 305–317.
- KRISTAL, DEJVI 1969: CRYSTAL, David i Derek DAVY. *Investigating English Style*. Bloomington: Indiana University Press, 1969.
- KUPER 2011: COOPER, Paul Kendal. *Is there a Case for the Abolition of ‘shall’ from EU legislation?*. Riga: Riga Graduate School of Law, 2011.
- KVERK, GRINBAUM i dr. 1985: QUIRK, Randolph, Sydney GREENBAUM i dr. *A Comprehensive Grammar of the English Language*. Harlow: Longman, 1985.
- MATULEVSKA 2017: MATULEWSKA, Aleksandra. „Deontic Modality and Modals in the Language of Contracts”. *Comparative Legilinguistics*, knj. 2 (2017): str. 75–92.
- MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019a: MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE. *Jezičke smernice za pripremu verzije pravnih tekovina Evropske unije na srpskom jeziku*. Beograd: Ministarstvo za evropske integracije, 2019a. [orig.] МИНИСТАРСТВО ЗА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ. *Језичке смернице за припрему верзије правних текovina Европске уније на српском језику*. Београд: Министарство за европске интеграције, 2019а
- MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019b: MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE. *Priručnik za prevođenje pravnih akata Evropske unije*. Beograd: Ministarstvo za evropske integracije, 2019b. [orig.] МИНИСТАРСТВО ЗА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ. *Приручник за превођење правних аката Европске уније*. Београд: Министарство за европске интеграције, 2019б.
- MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE 2019c: MINISTARSTVO ZA EVROPSKE IN-

- TEGRACIJE. *Uputstva za kontrolu kvaliteta prevoda pravnih tekovina EU*. Beograd: Ministarstvo za evropske integracije, 2019c. [orig.] МИНИСТАРСТВО ЗА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ. *Упутства за контролу квалитета превода правних текovina ЕУ*. Београд: Министарство за европске интеграције, 2019с.
- MINISTARSTVO ZA EVROPSKE INTEGRACIJE. *Evronim – višezjezična terminološka baza*. 27. decembar, 2021, <http://prevodjenje.mei.gov.rs/evronim/>
- NAJDA, VARD 1986: NIDA, Eugene i Jan de WAARD. *From One Language to Another: Functional Equivalence in Bible Translating*. Nashville: Nelson, 1986.
- NELKEN 2004: NELKEN, David. „Using the Concept of Legal Culture”. *Australian Journal of Legal Philosophy*, knj. 29 (2004): str. 1–26.
- NORD 1997: NORD, Christiane. *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-oriented Text Analysis*. Amsterdam: Rodopi, 1997.
- NJUTS 2001: NYUTS, Jan. *Epistemic Modality, Language, and Conceptualization: A Cognitivepragmatic Perspective*. Amsterdam - Philadelphia: Benjamins, 2001.
- RADONJIĆ 2017: RADONJIĆ, Radmila. *Engleski modali u pravnim dokumentima Evropske unije i njihovi srpski ekvivalenti*. Doktorska disertacija, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu: 2017.
- RIJERA 2015: RIERA, Catalina. „Plain English in Legal Language: A Comparative Study of Two UK Acts of Parliament”. *Alicante Journal of English Studies*, knj 28 (2015): str. 147–163.
- STANOJČIĆ, POPOVIĆ 2011: STANOJČIĆ, Živojin i Ljubomir POPOVIĆ. *Gramatika srpskog jezika za gimnazije i srednje škole*. Beograd: Zavod za udžbenike, 2011. [orig.] СТАНОЈЧИЋ, Живојин и Љубомир ПОПОВИЋ. *Граматика српског језика за гимназије и средње школе*. Београд: Завод за уџбенике, 2011.
- STANOJEVIĆ 2011: STANOJEVIĆ, Maja. „Legal English – Changing Perspectives”. *Facta Universitatis. Series: Linguistics and Literature*, knj. 9, sv. 1 (2011): str. 65 –75.
- STRANDVIK 2013: STRANDVIK, Ingemar. „EU Translation — Legal Translation in Multilingual Lawmaking”. Belgrade: The Eleventh International FIT/EULITA Forum: The Life of Interpreters and Translators – Joy and Sorrow?, 2013.
- SVOBODA, BIL i dr. 2017: SVOBODA, Tomas, Łucja BIEL i dr. (ur.). *Quality aspects in institutional translation*. Berlin: Language Science Press, 2017.
- ŠARČEVIĆ 1997: ŠARČEVIĆ, Susan. *New Approach to Legal Translation*. The Hague: Kluwer Law International, 1997.
- TAM 1997: TAMM, Ditlev. *Roman Law and European Legal History*. Djoef Publishing, 1997.
- TANASIĆ 2014: TANASIĆ, Sreto. *Sintaksa pasiva u savremenom srpskom jeziku*. Beograd: Beogradska knjiga, 2014. [orig.] ТАНАСИЋ, Срето. *Синтакса пасива у савременом српском језику*. Београд: Београдска књига, 2014.
- TRBOJEVIĆ-MILOŠEVIĆ 2004: TRBOJEVIĆ-MILOŠEVIĆ, Ivana. *Modalnost, sud, iskaz, epistemička modalnost u engleskom i srpskom jeziku*. Beograd: Filološki Fakultet, 2004. [orig.] ТРБОЈЕВИЋ-МИЛОШЕВИЋ, Ивана. *Модалност, суд, исказ, епистемичка модалност у енглеском и српском језику*. Београд: Филолошки Факултет, 2004.
- VAGNER, KAĆIJAGIDI 2006: WAGNER, Anne i Sophie SACCIAGUIDI (ur.). *Legal Language and the Search for Clarity: Practice and Tools*. Michigan: Peter Lang Pub Inc, 2006.
- VASIĆ, STANKOVIĆ 2018: VASIĆ, Radmila i Marko STANKOVIĆ (ur.). *Nomotehničko i pravničko rasuđivanje*. Beograd: Program Ujedinjenih nacija za razvoj u Srbiji i Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, 2018. [orig.] ВАСИЋ, Радмила и Марко СТАНКОВИЋ (ур.). *Номотехничко и правничко расуђивање*. Београд: Програм Уједињених нација за развој у Србији и Правни факултет Универзитета у Београду, 2018.
- ZVEKIĆ-DUŠANOVIĆ, REDLI 2019: ZVEKIĆ-DUŠANOVIĆ, Dušanka i Jelena REDLI. „Srpski

i mađarski ekvivalenti engleskih pasivnih konstrukcija”. *Prilozi proučavanju jezika*, knj. 50 (2019): str. 121–147.

Ana D. Pavlović

ERROR ANALYSIS DURING THE ACQUIS COMMUNAUTAIRE TRANSLATION PROCESS

Given that the European Union is considered an international community due to its 27 Member States and 24 official languages, many authors emphasize that translation is a prerequisite for democracy. Similarly, the backbone of European Union law is reflected in the *acquis communautaire*, which includes crucial legal acts and contains over 190,000 pages. Considering that a candidate country has to translate the complete *acquis* before joining the EU, the complexity of the process becomes evident, especially when different legal cultures and stylistic structures are taken into consideration. Thus, this paper has been written in an attempt to identify most common mistakes that occur during the translation process and analyze potential reasons for their frequency. The corpus for this paper has been collected during the tenure at the Ministry of European Integration, and consists of 200 pages. Through a preliminary quantitative analysis, it has been discovered that stylistic errors are the most frequent, especially those regarding the passive voice, the use of modal verbs, and archaisms. Further qualitative analysis allowed us to compare these errors with relevant literature on the matter, and delineate potential ways to prevent or minimize them in the future.

Key words: translation analysis, European Union, European Integration, features of legal languages, standardization of legal translation, *acquis communautaire*